

Examen VSBO TKL

2025

tijdvak 1
maandag 12 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Noteer alle antwoorden in dit opgavenboekje.

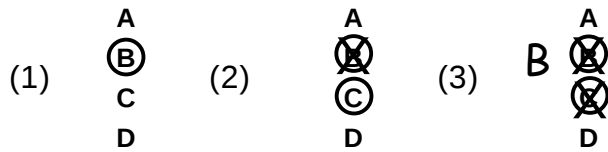
Dit examen bestaat uit 40 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 42 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Mens en werk

Werk

Eugene wil graag in de secundaire sector gaan werken. Het uitzendbureau heeft vacatures voor de volgende beroepen.

- Bankmedewerker bij Money Banking
- Lasser bij Install metaalbedrijf
- Leerkracht bij Alpha College
- Visser bij Purunchi Fishing & Co.

1p **1** Welke vacature moet Eugene kiezen om in de secundaire sector te gaan werken?

- A bankmedewerker bij Money Banking
- B lasser bij Install metaalbedrijf
- C leerkracht bij Alpha College
- D visser bij Purunchi Fishing & Co.

1p **2** Eugene doet de volgende uitspraken:

- 1 Voor arbeid is alleen lichamelijke inspanning nodig.
- 2 Voor arbeid krijg je meestal een salaris uitbetaald.
- 3 Voor arbeid is alleen geestelijke inspanning nodig.
- 4 Voor arbeid lever je diensten en produceer je goederen.

Welke twee uitspraken vormen samen de juiste definitie voor het woord arbeid?

- A Uitspraak 1 en 3
- B Uitspraak 1 en 4
- C Uitspraak 2 en 3
- D Uitspraak 2 en 4

- 1p 3 Noteer één reden waarom het beroep van lasser **minder** waardering krijgt dan het beroep van leerkracht.

.....

.....

- 1p 4 Net als Eugene, zijn er meer mensen die werkloos waren en die nu werk hebben gekregen.
Welk voordeel heeft dit voor de overheid?
Hoe meer mensen werken,
A hoe meer geld de overheid moet uitgeven aan uitkeringen.
B hoe meer geld de overheid nodig heeft om scholen te bouwen.
C hoe minder geld de overheid moet uitgeven aan de infrastructuur.
D hoe minder geld de overheid moet uitgeven aan uitkeringen.

Inspraak

Ik werk hier al 15 jaar en zal hier doorwerken tot mijn pensioen. Als werknemers hebben we veel inspraak bij onze baas en onze arbeidsvoorwaarden zijn ook uitstekend. Ik heb geen interesse om van baan te veranderen vooral nu ik als gehandicapte niet snel aan een andere baan kan komen.

Doordat hij diabetisch is, werd een been van Ludwig geamputeerd. Zijn baas Marlon is niet blij want hij moet speciale aanpassingen op de werkplek aanbrengen wat hem veel geld gaat kosten. Marlon kan Ludwig na 15 jaar werken bij hem niet zomaar ontslaan.

- 1p 5 Ludwig heeft het over uitstekende arbeidsvoorwaarden.
→ Noteer één voorbeeld van een goede arbeidsvoorwaarde.

.....

- 1p 6 Voor baas Marlon is inspraak erg belangrijk. Welk soort leiderschapsstijl heeft baas Marlon?
- A een autoritaire leiderschapsstijl
 - B een democratische leiderschapsstijl
 - C een dictatoriale leiderschapsstijl
 - D een raadplegende leiderschapsstijl
- 1p 7 Geef één reden waarom Ludwig nu hij gehandicapt is, niet snel een andere baan kan vinden.

.....

.....

Mechanisering

Mechanisering is het vervangen van handmatige handelingen door het gebruik van machines. Mechanisering hangt samen met industrialisatie.

- 1p 8 Welk **positief** gevolg heeft mechanisering in de loop van de tijd gehad voor de werkgelegenheid?
- A Het ontstaan van nieuwe beroepen in de technologie.
 - B Het ontstaan van werkloosheid in de secundaire sector.
 - C Veel mensen trokken naar het platteland voor fabriekswerk.
 - D Veel werkgelegenheid in de primaire sector is ontstaan.

- 1p 9 Door de invoering van machines zijn veel mensen die in de industrie werkzaam waren hun baan kwijt.
→ Noteer één reden waarom het niet goed is voor een werknemer wanneer hij werkloos wordt.

.....

.....

- 1p 10 Noteer één maatregel die de overheid kan nemen om de zwakke groepen in de samenleving te verbeteren.

.....

.....

Personeelstekort en toerisme

bron 1

Na de pandemie gaat het goed met het toerisme. Zo goed zelfs dat er een tekort aan personeel is in de horeca.

Een groot deel van het personeel dat hun baan tijdens de pandemie kwijt was, heeft een andere baan gevonden of is naar het buitenland vertrokken op zoek naar werk.

- 1p 11 De overheid staat nu voor de moeilijke taak hoe het toerisme te bevorderen terwijl aan de andere kant er een tekort is aan horecapersoneel.
→ Noteer één manier hoe de overheid kan proberen het tekort aan horecapersoneel op te lossen.

.....

.....

- 1p **12** Na de pandemie is er sprake van een explosieve groei van het dagtoerisme op Curaçao en Sint Maarten.
Over de groei van welk soort toerisme gaat het voornamelijk hier?
A avontuurtoerisme
B cruisetoeerisme
C duiktoerisme
D ecotoerisme
- 1p **13** De economie van Curaçao en Sint Maarten is opgebouwd uit verschillende sectoren.
In bron 1 wordt vermeld dat er een tekort is aan horecapersoneel.
In welke economische sector is er op dit moment meer werkgelegenheid?
A in de primaire sector
B in de secundaire sector
C in de tertiaire sector
D in de quataire sector
- 1p **14** Toename van het toerisme betekent meer inkomsten voor onze economie.
Toch zijn er enkele factoren waar de regering rekening mee moet houden wanneer de regering het toerisme wil bevorderen.
→ Noteer een mogelijk **nadeel** voor het natuurlijk milieu dat de toename van het toerisme met zich mee kan brengen.

.....

.....

Jouw plicht aan de samenleving

SXMdoet en CURAdoet zijn organisaties op Sint Maarten en Curaçao met als doel terug te geven aan de samenleving in de vorm van vrijwilligerswerk.

Het is om deze reden dat Kelshea die in klas 2 op het VSBO zit zich weer heeft ingeschreven om dit jaar te helpen. Ze weet dat het niet verplicht is dat ze zich opgeeft; ze doet het met plezier.

1p 15 Kelshea vindt dat het doen van vrijwilligerswerk een ...

- A plicht is aan de samenleving.
- B plicht is aan je ouders.
- C recht is van alle leerlingen.
- D recht is van de samenleving.

1p 16 Met veel enthousiasme vertelt Kelshea over haar participatie aan SXMdoet of CURAdoet.

→ Welke invloed kan dit enthousiasme van Kelshea op de andere leerlingen hebben?

.....
.....

1p 17 *Omcirkel het juiste woord.*

De organisaties SXMdoet en Curadoet houden zich elk jaar onder andere bezig met het opknappen van woningen van mensen met hulp van vrijwilligers.

Hieruit blijkt dat SXMdoet en CURAdoet zich vooral bezighouden met

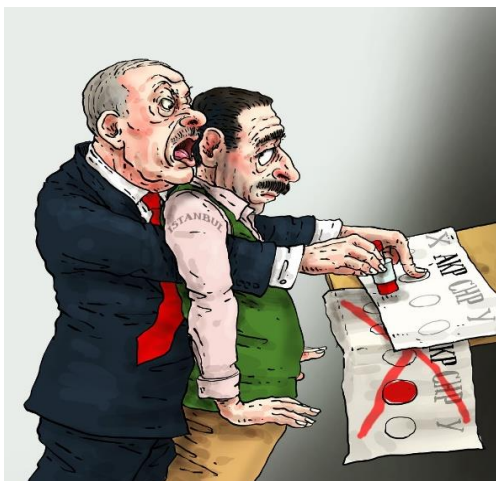
mensenrechten. / kinderrechten.

- 1p 18 Gelukkig zijn er internationale organisaties die zich bezighouden met het beschermen en verdedigen van de mensenrechten. Welke internationale organisatie heeft bovenstaand logo als symbool?
- A Amnesty International
 - B UNESCO
 - C UNICEF
 - D Verenigde Naties

Rechten en plichten

Vrijheid

In een democratie wordt de vrijheid van burgers beschermd. Een van die vrijheden is de vrijheid van meningsuiting, al kan men niet zomaar alles zeggen of schrijven.

- 1p 19 In een democratie is er sprake van gelijke rechten voor iedereen.
→ Welk orgaan heeft de macht in een rechtstaat om op te treden als iemand het niet eens is met een wet?
-

- 1p 20 Een democratische regering komt tot stand via vrije en geheime verkiezingen.

→ Noteer één manier hoe dictators aan de macht komen.

.....

.....

.....

- 1p 21 Om invloed te hebben op de regering moeten burgers tegenwoordig vertegenwoordigers kiezen. Dit is het geval bij de indirecte democratie.

→ Noteer één reden waarom burgers tegenwoordig genoodzaakt zijn om volksvertegenwoordigers te kiezen.

.....

.....

- 1p 22 Het parlement en de regering hebben verschillende taken.

Eén van de taken van de regering is ...

- A de inkomsten en uitgaven van het parlement goedkeuren.
- B moties van wantrouwen tegen het parlement indienen.
- C samen met de koning en de ministers het parlement controleren.
- D verantwoording van hun taken afleggen aan het parlement.

Democratische grondrechten en aantal radiozenders

bron 1

Aantal radiozenders op onze eilanden zijn:

Curaçao heeft er meer dan twintig.

Sint Maarten heeft meer dan vijf radiozenders.

Betekent een groot aantal radiozenders, dat er inderdaad persvrijheid is, vraagt Carmen zich af die in de examenklas van het VSBO zit.

Gelukkig is die vraag niet van toepassing voor onze eilanden.

- 1p 23 In bron 1 vraagt Carmen zich af of een groot aantal radiozenders betekent dat er persvrijheid is.
Wat is de beschrijving van persvrijheid?
De pers heeft
A achteraf toestemming nodig van politici voordat ze nieuws uitzenden.
B geen toestemming nodig van de overheid voordat ze nieuws uitzenden.
C toestemming nodig om nieuws van de overheid uit te zenden.
D vooraf toestemming nodig van de overheid voordat ze nieuws uitzenden.

- 1p 24 Geef één reden waarom de vraag van Carmen van toepassing kan zijn bij buurlanden zoals Cuba en Venezuela.

.....

.....

.....

Massamedia en informatievoorziening

Dagblad 'The News'

- 1p 25 Dagblad 'The News' besteedt veel aandacht aan politieke beslissingen. In de krant wordt er openlijk kritiek gegeven op ministers en andere bestuurders.
Miguel, die een trouwe abonnee is van de krant, is erg tevreden met de waakhondfunctie die de krant heeft.

Dagblad 'The News' behoort tot de ...

- A audiovisuele media.
B auditieve media.
C nieuwe media.
D oude media.

- 1p 26 De massamedia kunnen verschillende functies voor het individu en voor de samenleving hebben.
Eén van die functies, is die van meningsvorming.
→ Geef één manier waarop een Dagblad zoals 'The News' de functie van meningsvorming voor het individu kan vervullen.

.....

.....

- 1p 27 De massamedia hebben ook functies die nuttig zijn voor de samenleving. Een onderdeel van één van die functies is de waakhondfunctie die de krant heeft.
→ Zet een kruisje achter het juiste antwoord.
De waakhondfunctie vormt een onderdeel van de van de krant.

cultuuroverdracht	
democratische besluitvorming	
vrijtijdsbesteding	

Persvrijheid

WAT WORDT GECENSUREERD DOOR NOORD-KOREA?

		
TRADITIONELE MEDIA (KRANTEN E.D.)	TOEGANG TOT HET INTERNET	BEDREIGINGEN VOOR DE NATIONALE IDEOLOGIE

- 1p 28 Persvrijheid is nodig voor een goed functioneren van de massamedia zodat journalisten ...
- A betrouwbare informatie aan de burgers kunnen geven.
 - B censuur kunnen toepassen op hun artikelen.
 - C hun artikelen moeten laten controleren door de regering.
 - D zonder angst voor de regering kunnen werken.

- 1p 29 Noteer één reden waarom de massamedia niet goed kunnen functioneren zonder persvrijheid.

.....

.....

.....

Tijdschrift Only-G

bron 1

Tijdschrift Only-G heeft veel foto's en interessante artikelen. Deze artikelen hebben dikke vette koppen en gaan over wat er vandaag gekookt moet worden, dat het dragen van sluiers verplicht is, wanneer men naar de sportschool moet en dat meisjes hun eigen mannen niet mogen kiezen omdat de ouders dat doen.

- 2p 30 Noteer twee **vorm**aspecten uit bron 1 van tijdschrift Only-G.

.....

.....

- 1p 31 Voor welke doelgroep is tijdschrift Only-G's bedoeld?

.....

- 1p 32 Artikelen over het feit dat meisjes hun eigen mannen niet kunnen kiezen geeft aan dat tijdschrift Only-G een ...
- A christelijke identiteit heeft.
 - B democratische identiteit heeft.
 - C islamitische identiteit heeft.

Politiek en beleid

Coalitieregering

Op Curaçao kan één partij bijna nooit alleen de meerderheid halen tijdens een parlamentsverkiezing. Kleinere partijen hebben hierdoor meer kans om in het parlement te komen. Er wordt dan een coalitieregering gevormd, die het kabinet steunt.

- 1p 33 Noteer één nadeel van een coalitieregering.

.....

.....

- 1p 34 De ministeriële verantwoordelijkheid is een plicht van de minister.
→ Noteer de plicht die de minister heeft bij de ministeriële verantwoordelijkheid.

.....

.....

- 1p 35 Wat is de rol van de ambtenaren bij de politieke besluitvorming van de minister?
- A Zij moeten de minister accepteren.
 - B Zij moeten de minister adviseren.
 - C Zij moeten de minister controleren.
 - D Zij moeten de minister verdedigen.

Charles

Charles houdt van zijn eiland maar is momenteel zo ontevreden dat hij erover denkt bij de volgende verkiezingen niet te gaan stemmen. Dit omdat de regering een wetsvoorstel heeft ingediend dat alle burgers 10% van hun salaris moeten inleveren.

- 1p 36 Welke van de volgende actoren heeft het recht om wetsvoorstellen goed of af te keuren?
- A de gouverneur
 - B de koning
 - C de ministers
 - D het parlement

- 1p 37 Charles wil niet gaan stemmen.
→ Van welk kiesrecht zal hij dan geen gebruik maken?

.....

- 2p 38 De regering heeft een wetsvoorstel ingediend.
→ Noteer de namen van de politieke partijen die dit wetsvoorstel hebben ingediend.

.....

.....

Minister-president

De minister-president staat aan het hoofd van de regering. Toch kunnen de minister-president van Curaçao en die van Sint Maarten het vluchtelingenproblematiek van hun land niet zelf aanpakken.

- 1p **39** Wie wordt meestal minister-president volgens de politieke cultuur op onze eilanden?
- A De meest populaire politieke leider onder de bevolking.
 - B De politicus die de meeste stemmen heeft gekregen.
 - C De politicus die door de gouverneur wordt benoemd.
 - D De politieke leider van de winnende partij.

- 1p **40** Waarom kunnen de minister-president van Curaçao en die van Sint Maarten het vluchtelingenproblematiek van hun land niet zelf aanpakken?

.....

.....